SODBA SODIŠČA (prvi senat)

z dne 15. februarja 2007 *

V zadevi C-270/05,

katere predmet je predlog za sprejetje predhodne odločbe na podlagi člena 234 ES, ki ga je vložilo Areios Pagos (Grčija) z odločbo z dne 9. junija 2005, ki je prispela na Sodišče 1. julija 2005, v postopku

Athinaïki Chartopoïïa AE

proti

L. Panagiotidisu in drugim,

ob udeležbi

Geniki Synomospondia Ergaton Elládas (GSEE),

SODIŠČE (prvi senat),

v sestavi P. Jann, predsednik senata, E. Juhász, (poročevalec), J. N. Cunha Rodrigues, K. Schiemann in E. Levits, sodniki,

* Jezik postopka: grščina.

generalni pravobranilec: M. Poiares Maduro,
sodna tajnica: L. Hewlett, glavna administratorka,

na podlagi pisnega postopka in obravnave z dne 26. oktobra 2006,

ob upoštevanju stališč, ki so jih predložili:

– za Athinaïki Chartopoïïa AE I.-D. Filiotis, K. Keramefs, M. Merola in C. Santacroce, dikigori,

– za L. Panagiotidisa in druge A. Vagias in E. Dibanidoy-Vraka, dikigori,

– za Geniki Synomospondia Ergaton Elládas (GSEE) A. Kazakos, dikigoros,

– za Komisijo Evropskih skupnosti M. Patakia in J. Enegren, zastopnika,

na podlagi sklepa, sprejetega po opredelitvi generalnega pravobranilca, da bo v zadevi razsojeno brez sklepnih predlogov,

izreka naslednjo

Sodbo

1 Predlog za sprejetje predhodne odločbe se nanaša na razlago pojma „podjetje“, ki se med drugim pojavlja v členu 1(1)(a) Direktive Sveta 98/59/ES z dne 20. julija 1998 o približevanju zakonodaje držav članic v zvezi s kolektivnimi odpusti (UL L 224, str. 16).

2 Ta predlog je bil vložen v okviru spora med odpuščenimi delavci in njihovim nekdanjim delodajalcem, družbo Athinaïki Chartopoïïa AE (v nadaljevanju: družba), glede pravilnosti njihovega kolektivnega odpusta zaradi prenehanja dejavnosti v enem od proizvodnih obratov te družbe na podlagi njene odločitve.

Pravni okvir

Skupnostna ureditev

3 Iz prve uvodne izjave Direktive 98/59 je razvidno, da je treba zaradi jasnosti in racionalnosti Direktivo Sveta 75/129/EGS z dne 17. februarja 1975 o približevanju zakonodaje držav članic v zvezi s kolektivnimi odpusti (UL L 48, str. 29), kot je bila

spremenjena z Direktivo Sveta 92/56/EGS z dne 24. junija 1992 (UL L 245, str. 3), konsolidirati. V skladu z njeno drugo uvodno izjavo je namen Direktive 98/59 „delavcem v primeru kolektivnih odpustov zagotoviti boljše varstvo ter pri tem upoštevati potrebe po uravnoteženem ekonomskem in socialnem razvoju v Skupnosti“.

4 V členu 1(1) Direktive 98/59 je področje njene uporabe opredeljeno tako:

„1. V tej direktivi pomeni:

a) ‚kolektivni odpust‘ odpust s strani delodajalca zaradi enega ali več razlogov, ki niso povezani s posameznimi delavci, če je, odvisno od odločitve države članice, število odpuščenih delavcev:

i) ali v obdobju 30 dni:

– najmanj 10 v podjetjih, ki običajno zaposlujejo več kakor 20 in manj kakor 100 delavcev,

– najmanj 10 % vseh delavcev v podjetjih, ki običajno zaposlujejo najmanj 100 in manj kakor 300 delavcev,

– najmanj 30 v podjetjih, ki običajno zaposlujejo 300 ali več delavcev,

ii) ali v obdobju 90 dni najmanj 20, ne glede na število delavcev, običajno zaposlenih v podjetju;

[…]“

5 V členu 1(2) Direktive 98/59 so določeni primeri, v katerih se ta direktiva ne uporablja. V Direktivi 75/129 je bilo v členu 1(2)(d) določeno, da se ta direktiva ne uporablja za „delavce, ki jih je prizadelo prenehanje dejavnosti podjetja, če to izhaja iz sodne odločbe“. Omenjena točka (d) je bila z Direktivo 92/56 izbrisana in z Direktivo 98/59 ni bila ponovno uvedena.

6 Člen 2(1), (2) in (3) Direktive 98/59 določa nekatere obveznosti delodajalca, ki predvideva kolektivno odpuščanje delavcev. Najprej mora s predstavniki delavcev začeti posvetovanja, ki morajo zajeti vsaj možnosti in načine, kako se izogniti kolektivnim odpustom ali zmanjšati število prizadetih delavcev in kako ublažiti posledice. Prav tako jih mora pisno obvestiti o razlogih za odpuščanje, številu in kategoriji delavcev, ki jih bo odpustil, številu običajno zaposlenih delavcev, obdobju, v katerem bo izvedel načrtovane odpuste, merilih za izbor delavcev, ki jih bo odpustil, ter načinu izračunavanja odpravnin.

7 Člen 3(1) Direktive 98/59 določa, da morajo delodajalci uradno pisno obvestiti pristojni organ javne oblasti o načrtovanih kolektivnih odpustih in mu tudi posredovati enake podatke, kot jih mora dati na razpolago delavcem. Drugi odstavek te določbe določa:

„Vendar pa države članice lahko predvidijo, da mora delodajalec v primeru kolektivnih odpustov, ki so posledica prenehanja delovanja podjetja zaradi sodne odločbe, o tem uradno pisno obvestiti pristojni organ javne oblasti le, če ta tako zahteva."

8 Člen 4 Direktive 98/59 določa:

„1. Načrtovani kolektivni odpusti, o katerih je uradno obveščen pristojni organ javne oblasti, se lahko izvedejo šele po preteku 30 dni od uradnega obvestila iz člena 3(1) […].

[…]

2. Obdobje iz odstavka 1 uporabi pristojni organ javne oblasti za reševanje težav, ki izhajajo iz načrtovanih kolektivnih odpustov.

3. Če je začetno obdobje iz odstavka 1 krajše od 60 dni, lahko država članica pristojni organ javne oblasti pooblasti, da začetno obdobje podaljša na 60 dni po uradnem

obvestilu, če kaže, da težav, ki so posledica načrtovanih kolektivnih odpustov, ne bo mogoče rešiti v začetnem obdobju.

Države članice lahko dajo pristojnemu organu javne oblasti širšo pristojnost za podaljšanje.

Delodajalec mora biti o podaljšanju in razlogih zanj obveščen pred iztekom začetnega obdobja iz odstavka 1.

4. Državam članicam tega člena ni treba uporabljati, če so odpusti posledica prenehanja dejavnosti podjetja po sodni odločbi."

9 Končno, v členu 5 Direktive 98/59 je določeno, da ta „ne vpliva na pravico držav članic, da uporabijo ali sprejmejo zakone in druge predpise, ki so za delavce ugodnejši, ali da spodbujajo ali omogočajo uporabo kolektivnih pogodb, ki so za delavca ugodnejše".

Nacionalna ureditev

10 Direktiva 75/129 je bila v grško pravo prenesena z zakonom št. 1387/1983. Spremembe Direktive 92/56 in kodificirana različica Direktive 98/59 so bile prenesene v grško pravo, s tem da je bil zakon št. 1387/1983 spremenjen z zakonoma št. 2736/1999 in

št. 2874/2000 (v nadaljevanju: zakon št. 1387/1983). V členu 3 zakona št. 1387/1983 je določeno, da mora delodajalec delavcu pisno posredovati vse podatke v zvezi s predvidenim kolektivnim odpuščanjem, obveznostjo delodajalca, da začne posvetovanje s predstavniki delavcev, ter njegovo obveznostjo obveščanja in informiranja pristojnega javnega organa.

11 Člen 1(1) zakona št. 1387/1983 določa:

„Kolektivno odpuščanje je odpuščanje s strani podjetij ali obratov, v katerih je zaposleno več kot dvajset delavcev, iz razlogov, ki niso povezani s posameznimi odpuščenimi delavci, in ki v vsakem mesecu preseže omejitve, določene v naslednjem odstavku."

12 Člen 5, od (2) do (4), zakona št. 1387/1983 določa, da če je med delavci in delodajalcem v zakonskem roku 20 dni, ki je določen za pogajanja med navedenimi strankami, sklenjen sporazum, se kolektivna odpuščanja izvedejo v skladu z vsebino tega sporazuma in začnejo veljati deset dni po posredovanju zapisnika prefektu ali ministru za delo. Če med strankama ni sklenjen sporazum, lahko prefekt ali minister za delo po preučitvi podatkov v spisu in presoji podatkov na trgu delovne sile, položaja obrata ter gospodarskega nacionalnega interesa podaljša posvetovanja za dodatnih dvajset dni ali ne odobri nobenih ali nekaterih predvidenih odpuščanj. Delodajalec lahko izvede kolektivna odpuščanja v obsegu, ki je določen z odločbo prefekta ali ministra za delo.

13 Člen 5(5) tega zakona določa:

„Odstavki 2, 3, in 4 tega člena se ne uporabljajo za kolektivna odpuščanja, ki so posledica prenehanja delovanja podjetja ali obrata na podlagi sodne odločbe."

14 Nazadnje, člen 6(1) zakona št. 1387/1983 določa, da so kolektivna odpuščanja, ki se izvedejo v nasprotju z določbami tega zakona, nična.

Spor o glavni stvari in vprašanje za predhodno odločanje

15 Iz predložitvene odločbe izhaja, da ima družba tri ločene proizvodne obrate, ki so na treh različnih krajih, in sicer prvi obrat za proizvodnjo papirja za pisanje, papirja za tiskanje, lesovine, ivernih plošč in aluminijevega sulfata, v katerem je zaposleno 420 delavcev, drugi obrat za proizvodnjo mehkega kuhinjskega papirja, toaletnega papirja, torb itd. in tretji obrat za proizvodnjo mehkega papirja.

16 Vsak proizvodni obrat ima svojo opremo in strokovno delovno silo ter vodjo proizvodnje, ki zagotavlja, da je delo pravilno opravljeno, in je odgovoren tudi za nadzor celotnega delovanja naprav obrata in reševanje tehničnih vprašanj. Vsi ti proizvodni obrati delujejo neodvisno drug od drugega. Poleg tega se vse odločitve v zvezi s stroški

delovanja, nakupom materiala in izračunom stroškov proizvodnje sprejmejo na podlagi podatkov, ki jih zadevni obrati pošljejo na sedež družbe, kjer skupni računovodski servis skrbi za izplačilo plač ter pripravo računov in skupne bilance.

17 Upravni odbor družbe je 18. julija 2002 odločil o prenehanju delovanja prvega proizvodnega obrata zaradi izgub in o odpustu skoraj vseh delavcev tega obrata. Poleg tega je z dopisom z dne 22. julija 2002 predstavnike delavcev povabil k začetku posvetovanja, določenega s predpisi, ter to povabilo posredoval prefektu in pristojnemu inšpektoratu za delo. Vendar predstavnikom delavcev ni posredoval bilance in vseh splošnih podatkov družbe, ki bi potrjevali, da je potrebno prenehanje delovanja zadevnega obrata, ampak le podatke v zvezi z izgubo tega obrata v zadnjih treh poslovnih letih, in sicer od leta 1999 do leta 2001.

18 Minister za delo je na tej stopnji, ker pogajanja v določenih rokih niso privedla do nobenega sporazuma, pogajanja podaljšal za dodatnih dvajset dni. Vendar družba pri teh pogajanjih ni sodelovala, delavcem je odpovedala pogodbe o zaposlitvi za nedoločen čas in jim plačala zakonsko določena nadomestila.

19 Delavci so s tožbo zoper odločitev o odpustu na prvi stopnji uspeli. V pritožbi, ki jo je vložila družba, je Efeteio Thrakis (pritožbeno sodišče v Trakiji) najprej odločilo, da zadevni proizvodni obrat, ki je prenehal delovati, ni bil samostojen glede na družbo pritožbenico in da se zanj torej ni uporabljala izjema, določena v členu 5(5) zakona št. 1387/1983. Čeprav se ta določba v skladu z njenim besedilom nanaša le na primere, ko je prenehanje dejavnosti posledica sodne odločbe, nacionalna sodišča to določbo dejansko razlagajo tako, da se uporablja tudi, kadar je navedeno prenehanje posledica enostranske odločitve delodajalca.

20 Efeteio Thrakis je nato presodilo, da:

– družba pritožbenica ni izpolnila svoje obveznosti, da obvesti delavce, na podlagi člena 3 zgoraj navedenega zakona in

– je odpovedala pogodbe o zaposlitvi med obdobjem podaljšanih pogajanj in tako kršila določbe člena 5(3) zakona št. 1387/1983. Zato so bile odpovedi pogodb o zaposlitvi na podlagi člena 6(1) zadevnega zakona ničnе.

21 Areios Pagos, kateremu je družba predložila kasacijsko pritožbo in ki je menilo, da gre za razlago akta institucije Skupnosti in da zoper njegovo odločbo v nacionalnem pravu ni pravnega sredstva, je prekinilo odločanje in Sodišču v predhodno odločanje predložilo to vprašanje:

„Ali dejansko stanje, ki ga navaja Efeteio, izhaja iz pojma prava Skupnosti ‚podjetje' za namen uporabe direktiv Sveta, omenjenih v razlogih odločbe in Zakona št. 1387/1938, ki se nanaša na ‚nadzor nad kolektivnimi odpusti in druge določbe?'"

Vprašanje za predhodno odločanje

22 Predložitveno sodišče se z vprašanjem sklicuje na sodbo Efeteio Thrakis, v skladu s katero proizvodni obrat v postopku v glavni stvari glede na družbo ni bil samostojen, in v bistvu sprašuje, ali tak proizvodni obrat za namene uporabe Direktive št. 98/59 spada pod pojem „podjetje".

23 V zvezi s tem je treba opozoriti, da v skladu s sodno prakso Sodišča pojem „podjetje", ki v tej direktivi ni opredeljen, pomeni pojem prava Skupnosti in ga ni mogoče opredeliti s sklicevanjem na zakonodaje držav članic (sodba z dne 7. decembra 1995 v zadevi Rockfon, C-449/93, Recueil, str. I-4291, točki 23 in 25). V zvezi z njim je torej treba sprejeti samostojno in enotno razlago v pravnem redu Skupnosti.

24 Sodišče je poudarilo tudi, da se izrazi, ki se v različnih jezikovnih različicah Direktive 98/59 uporabljajo za določitev pojma „podjetje", deloma razlikujejo in da imajo drugačno konotacijo, tako da so odvisno od primera ustanova, podjetje, delovni center, lokalna enota ali delovno mesto (glej zgoraj navedeno sodbo Rockfon, točki 26 in 27).

25 Sodišče je ob upoštevanju teh ugotovitev in cilja te direktive – katere namen je predvsem, kot izhaja iz njene druge uvodne izjave, delavcem v primeru kolektivnih odpustov zagotoviti boljše varstvo – pojem „podjetje" iz Direktive 98/59, zlasti njenega člena 1(1)(a), razlagalo tako, da se odvisno od okoliščin nanaša na enoto, kamor so delavci, ki so bili odpuščeni, razporejeni, da opravljajo svoje delo (zgoraj navedena sodba Rockfon, točki 31 in 32 in navedena sodna praksa).

26 Sodišče je tako zelo široko opredelilo pojem „podjetje“, da bi čim bolj omejilo primere kolektivnih odpustov, za katere naj direktiva 98/59 ne bi veljala zaradi pravne opredelitve tega pojma na nacionalni ravni (glej zlasti sodbo z dne 7. septembra 2006 v združenih zadevah Agorastoudis in drugi, od C-187/05 do C-190/05, ZOdl., str. I-7775, točka 37). Ker je ta opredelitev vendarle splošna, ne more biti edini odločilni dejavnik pri presoji konkretnih okoliščin zadeve v glavni stvari.

27 Za namene uporabe Direktive 98/59 lahko pojem „podjetje“ v okviru podjetja pomeni tudi drugo entiteto, ki je do določene mere trajna in stabilna, je namenjena opravljanju ene ali več določenih nalog ter ima določeno število delavcev in tehničnih sredstev in določeno organizacijsko strukturo, ki omogočajo izpolnitev teh nalog.

28 Ob upoštevanju tega, da se cilj Direktive 98/59 nanaša predvsem na socialnoekonomske učinke, ki bi jih lahko povzročila kolektivna odpuščanja na določenem lokalnem in socialnem področju, naj sporna enota ne bi bila nujno pravno, ekonomsko, finančno, upravno ali tehnološko samostojna, da bi jo bilo mogoče opredeliti kot „podjetje“.

29 Glede na to je Sodišče torej odločilo, da to, ali ima zadevni obrat upravo, ki bi lahko neodvisno izvajala kolektivna odpuščanja, ni bistveno za opredelitev pojma „podjetje“(zgoraj navedena sodba Rockfon, točka 34 in točka 2 izreka). Prav tako ni potrebna geografska ločenost od drugih obratov in naprav podjetja.

30 V zvezi s tem je treba najprej ugotoviti, da dejstvo, da zakon št. 1387/1983 pojma „podjetje“ in „obrat“ uporablja alternativno, samo po sebi ni v nasprotju z Direktivo 98/59, če se upošteva razlaga pojma „podjetje“, ki jo je podalo Sodišče, in da uporaba teh izrazov ne vodi k izključitvi te kategorije delavcev iz varstva, ki jim ga želi dati ta Direktiva.

31 Nato v zvezi s proizvodnim obratom iz postopka v glavni stvari iz spisa izhaja, da je ta obrat eden od treh ločenih proizvodnih obratov, ki jih ima družba. V njem je zaposlenih 420 delavcev, ima svojo opremo in usposobljeno delovno silo, njegovo delovanje ni odvisno od drugih obratov in ima vodjo proizvodnje, ki zagotavlja, da je delo pravilno opravljeno, in je odgovoren tudi za nadzor celotnega delovanja naprav obrata in reševanje tehničnih vprašanj.

32 Ti dejavniki v skladu z ugotovitvami, ki jih je podalo Sodišče v točkah od 27 do 29 te sodbe, takemu obratu očitno dajejo značaj podjetja za namene uporabe Direktive 98/59 in zaradi njih zadevni obrat spada v ta pojem Skupnosti. Dejstvo, da se odločitve v zvezi s stroški delovanja vseh treh obratov, nakupom materiala in izračunom stroškov proizvodnje sprejemajo na sedežu družbe, kjer je skupni računovodski servis, v tem primeru ni upoštevno.

33 Da bi predložitvenemu sodišču podali koristen odgovor, je treba poudariti tudi, da je, kot izhaja iz spisa, Efeteio Thrakis odločilo, da sporni proizvodni obrat v postopku

v glavni stvari, ker ni bil samostojen glede na družbo, ni bil „podjetje“ in da se zanj zato ni uporabljala izjema, določena v členu 5(5) zakona št. 1387/1983, ki zagotavlja prenos odstopanja iz člena 4(4) Direktive 98/59 v nacionalno pravo.

34 Drugače rečeno, v skladu z mnenjem sodišča bi se zgoraj navedeno odstopanje, če bi bil ta proizvodni obrat samostojen in bi pomenil „podjetje“, uporabljalo, če bi navedeni obrat prenehal z dejavnostjo izključno po volji delodajalca.

35 To stališče je del enakega pristopa v nacionalni sodni praksi, na podlagi katerega je bilo odločeno v zgoraj navedeni sodbi Agorastoudis in drugi, ter ni utemeljeno na podlagi Direktive 98/59. V zvezi s tem je treba torej natančno opredeliti, kot utemeljeno zatrjuje Komisija Evropskih skupnosti, da čeprav je ugotovljeno, da je obrat v postopku v glavni stvari samostojen in da je „podjetje“, naj se zgoraj navedeno odstopanje ne bi uporabilo.

36 Sporno odstopanje se iz istih razlogov, ki so bili navedeni v točkah od 24 do 45 zgoraj navedene sodbe Agorastoudis in drugi, uporabi edino in izključno v primeru prenehanja dejavnosti podjetja ali obrata, ki je posledica sodne odločbe. V drugih primerih, še posebej v primeru prenehanja dejavnosti podjetja izključno po volji delodajalca, ima ta obveznost opraviti posvetovanja z delavci v dodatnem roku pred pristojnim javnim organom.

37 Nazadnje je treba poudariti, da je bilo v okviru postopka pred Sodiščem podano vprašanje skladnosti posredovanja nacionalnih organov, in sicer prefekta ali ministra za delo, določenega v členu 5(3) zakona št. 1387/1983, z Direktivo 98/59 in členom 43 ES. To vprašanje pa ni bilo predmet tega predloga za sprejetje predhodne odločbe.

38 Glede na zgoraj ugotovljeno je treba na zastavljeno vprašanje odgovoriti, da je treba Direktivo 98/59 in zlasti njen člen 1(1)(a) razlagati tako, da proizvodni obrat, kot je ta v postopku v glavni stvari, spada pod pojem „podjetje“ za namene uporabe te direktive.

Stroški

39 Ker je ta postopek za stranke v postopku v glavni stvari ena od stopenj v postopku pred predložitvenim sodiščem, to odloči o stroških. Stroški, priglašeni za predložitev stališč Sodišču, ki niso stroški omenjenih strank, se ne povrnejo.

Iz teh razlogov je Sodišče (prvi senat) razsodilo:

Direktivo Sveta 98/59/ES z dne 20. julija 1998 o približevanju zakonodaje držav članic v zvezi s kolektivnimi odpusti in zlasti njen člen 1(1)(a) je treba razlagati tako, da proizvodni obrat, kot je ta v postopku v glavni stvari, spada pod pojem „podjetje“ za namene uporabe te direktive.

Podpisi